

Aurora Fernández Polanco: "Si ens atrevim a saber, ens atrevim a dubtar, a protestar i a condemnar"

La Historiadora de l'art parla de 'Crítica visual del saber solitari' i repassa la situació actual dels artistes

5 min. PALMA 20/12/2019 23:42

CRISTINA ROS

0

Comparteix

Guarda

Aurora Fernández Polanco "Si ens atrevim a saber, ens atrevim a dubtar, a protestar i a condemnar" / ISAAC BUJ

A través de l'anàlisi de les imatges que ens ha deixat l'art des de la Il·lustració fins a l'actualitat, traça una història crítica per preguntar-se "què puc salvar i què necessit condemnar radicalment del món que ha guiat els meus coneixements?". Aurora Fernández Polanco, professora de Teoria i Història de l'Art Contemporani de la Universitat Complutense de Madrid, autora de nombrosos assajos i comissariats i, entre d'altres, editora de la revista digital *Re-visiones*, ha publicat recentment *Crítica visual del saber solitari* (editorial Consonni), presentat al museu Es Baluard. Ella el defineix com "un llibre ecosocialista i feminista", amb una marcada intenció política. "No hi ha coneixement que no sigui polític. Si és crític, ja és polític", afirma.

En l'època del coneixement digital global i de les xarxes socials, és el moment de fer una crítica del saber solitari?

Aquesta és sobretot una època d'interdependència. Des d'un punt de vista d'ecodependència i feminista, que és el punt necessari del qual he partit per fer aquesta crítica visual, no vull fer una condemna del saber solitari, sinó obrir el debat sobre el problema que ha suposat, en la cultura occidental, la idea d'un home, tancat al seu estudi o al seu despatx, organitzant el món, com si tingués una autonomia que, en la realitat, s'ha vist que no és tal.

Ja sabeu què salvau i què podeu condemnar d'allò que ha guiat els coneixements?

Condemn radicalment la idea d'una ment pensant, tancada en si mateixa, que deixa fora la consideració dels altres o d'allò que és el món, unes realitats de les quals es distancia. Aquesta actitud ha estat la base de tota la teoria crítica occidental. Per això, al final de la part històrica que anomenem 'Tesi', que s'estableix amb la Il·lustració, remarc la idea d'un home tancat en una torre d'ivori. Cap civilització del món, tampoc en la nostra civilització anteriorment, ha mantingut una distància tan gran amb el món i amb el cos com ho han fet la cultura i l'art dels darrers dos-cents anys. Descartes o Kant mantenien aquesta distància potser necessària per valorar, representar, conèixer, però en darrera instància, per dominar el món.

L'"atreveix-te a saber" de Kant, al qual feis referència sovint al llibre, el considereu masculí, excloent?

Òbviament, no puc criticar l'"atreveix-te a saber", no hi puc dir que no, però alhora em demana a qui anava dirigit. I la resposta és: a un subjecte eurocèntric, blanc, heterosexual i de classe mitjana o alta. A mi, l'"atreveix-te a saber" em sembla insuficient. Em sobra o allò que no m'agrada és el "tu", hauria de ser "atrevim-nos a saber", perquè ens referiríem a un saber col·lectiu i inclusiu. Jo mateixa puc ser hereva de l'"atreveix-te a saber" kantiana, però si m'atrevesc a saber, també m'atrevesc a dubtar, a protestar, condemnar o gaudir.

I així creis que s'ha construït el coneixement?

Part del coneixement. Hi ha un oblit en aquesta part de la Il·lustració, en un altre dels termes que faig servir, *bildung*, que és la formació. I a qui es formava? Als subjectes que abans definia, o si vols a la jove de classe ociosa, que podia viatjar i veure quadres i que es veia bé que sabés música i distingir el bordeus del borgonya. Per això un capítol s'anomena 'Distraídas: estudiosas, pero no sabias'. No queda tan lluny, perquè a mi m'ho deien, allò d'"història de l'art són uns estudis molt macos per a una al·lota".

També els estudis de Belles Arts es veien més adients per a elles, no fa tant de temps.

Sí, però en l'evolució que descriu el llibre, cap al final faig referència a allò que els dic jo als estudiants: Ser artista no és allò que pensen els nostres oncles, allò de "que bé dibuixes", sinó tenir un ull al qual no se li escapa res o, encara més, artista és també aquell que, en un sopar familiar, és capaç de ficar el dit a l'ull. Això és un artista. D'això se'n parla al final del llibre, però també, a la part del mig que anomenem 'Crisi', l'època del 1968, amb la revolució femenina, que és quan es va començar a dir "fiquem el dit als ulls dels benpensants".

D'alguna manera, lligau el patriarcat amb una idea del rigor, o d'un suposat rigor, mentre que el feminisme, deis, "abaixa els fums a la teoria".

Tota aquesta crítica del saber solitari, que és el llibre, posa en qüestió l'estructura patriarcal, colonial i capitalista. Hem de dir, en tot cas, que hi ha molts homes que volen desmuntar aquesta estructura patriarcal. Però efectivament, el terme rigor -si s'entén com contemplar el món, creure's que es coneix per controlar-lo, l'únic rigor que hi hauria d'haver és el *rigor mortis* -és qüestionat pel feminisme, que entén molt bé la idea d'ecodependència, fins i tot la idea de tenir cura dels altres, que ha estat completament allunyada de la idea de l'ésser masculí que pensa aïllat. Hem d'agrair a moltes pensadores actuals aquesta idea de l'ecodependència, perquè tots depenem de tots, no hi ha o no hi pot haver algú que organitzi el món, sinó que les espècies, les coses, el medi, tots depenem de tots.